

Gazet van Antwerpen: "Ik begin nu aan mijn tocht door de woestijn"

13 juni 2009 - Bart Somers stapte vorige zondag op als voorzitter van Open Vld. Hij nam daarmee, zoals het een coach betaamt, de verantwoordelijkheid op zich voor de zware nederlaag van zijn partij bij de Vlaamse verkiezingen. Het interview dat hij ons toestaat, is het laatste. Daarna begint hij naar eigen zeggen aan zijn tocht door de woestijn tot hij zichzelf tegenkomt.

Hoe voelt u zich?

Wat denk je? Ik heb al betere dagen gehad. Ik ben nu ook heel moe. Het is net alsof de fysieke klap er pas nu is. Maar het is vooral emotioneel heel moeilijk. Ik heb vijf jaar de Open Vld mogen leiden. Ik heb dat met hart en ziel gedaan. En nu moet ik weg. Dat is niet vrijblijvend, dat weegt.

Veel blijken van sympathie gekregen?

Iedereen wil je troosten. In feite wil iedereen ook zelf getroost worden. Lijsttrekkers, vrienden, medestanders, je directe omgeving, medewerkers. We hebben allemaal verloren. Uiteindelijk sta je helemaal alleen. Ik moet nu zelf mijn tocht door de woestijn maken en mezelf tegenkomen.

Dat klinkt dramatisch.

Niet overdrijven. Ik ben nog altijd volksvertegenwoordiger én burgemeester van Mechelen, de vijfde grootste stad van Vlaanderen. Ik zit ondertussen ook al bijna dertig jaar in de politiek. Dan weet je dat politiek een harde stiel is, dat je de ene keer wint en de andere keer verliest. Ik voel me sterk genoeg om er door te geraken. Ik heb mijn midlifecrisis al achter de rug. Ook dat helpt.

U blijft politiek actief?

Ik kan me voorstellen dat er politici zijn die zich na een zware verkiezingsnederlaag existentiële vragen stellen, ook de vraag of ze nog in de politiek zouden blijven. Die vraag stel ik me niet. Ik kom uit een gezin waarin vader én moeder politiek actief waren. Mijn ouders hebben me altijd voorgehouden dat ik mijn talenten maximaal moest gebruiken, ook voor anderen. Dat kan het best via de politiek. Ik weet dat er veel kritiek is op dé politiek, op dé politici. Maar politiek is in wezen iets zeer edel, het is werken aan een betere wereld voor ons allemaal. Wie aan politiek doet, engageert zich maatschappelijk. Natuurlijk kan men zich ook op vele andere manieren voor de maatschappij engageren. Maar voor mij is dat via de politiek. Ik ben sinds mijn zestiende elke dag bezig met politiek. Ik kan dat niet loslaten en ik wil het ook niet.

Hebt u de verkiezingsnederlaag van zondag zien aankomen?

Ja. Maar niet dat die zo groot zou zijn. We stelden wel vast dat we in de peilingen het verschil met CD&V niet kregen dichtgefietsd. Toen wisten we het: we zullen niet het resultaat kunnen neerzetten dat we verhoopten. Het zal een nederlaag zijn. Maar met 5 procent? Neen, dat nu ook weer niet.

Dat is dan bang afwachten tot de verkiezingen.

Ik heb emotioneel en intellectueel geanticipeerd. In de nacht van vrijdag op zaterdag voor de verkiezingen heb ik mezelf in zen-toestand gebracht, alles op een rij gezet, alles overwogen en toen al voor mezelf uitgemaakt dat ik bij een verkiezingsnederlaag ontslag zou nemen. Je blijft natuurlijk wel altijd hopen. Tot zondagmorgen, toen wist ik het zeker. Ik ben toen gaan stemmen. De mensen die naar buiten kwamen, keken me niet aan. Omdat ze niet wilden? Omdat ze niet durfden? Omdat ze kwaad waren? Omdat ze zich schuldig voelden omdat ze niet voor mij gestemd hadden? Iedereen zal wel zijn reden hebben gehad. Hoe dan ook, toen wist ik het zeker, ze hebben niet voor ons gestemd.

Wat hebt u zondag gedaan?

Ik heb een boek gelezen. Rond half vier heb ik de radio opgezet. Na drie uitslagen weet je het. Om vijf na vier ben ik mijn auto gestapt richting Brussel en heb ik Tom (Tom Ongena, lange tijd woordvoerder en nu politiek directeur bij Open Vld, nvdr) gebeld om hem te zeggen dat ik ontslag ging nemen.

Waarom ontslag?

Om twee redenen. Als voorzitter ben ik de eerste verantwoordelijke. Wanneer de ploeg verliest, moet de coach ontslag nemen. Ik heb ook ontslag genomen om een nacht van de lange messen te voorkomen. Ik ben het zoenoffer.

Heeft Herman De Croo een rol gespeeld in uw ontslag?

Herman vond op voorhand al dat ik ontslag moest nemen indien we verloren. Op zijn verklaringen reageerden heel wat militanten negatief. Maar het liberalisme en de partij heeft iedereen nodig om overeind te krabbelen. Daarom ga ik geen uitspraken doen over wat Herman toen zei.

Zou u zonder de affaire Vijnck ook ontslag hebben genomen?

Absoluut. Mijn ontslag staat daar los van. Verloren is verloren. De affaire Vijnck was een stommeit. Ik heb me daar voor verontschuldigd. Ik kon toen geen ontslag nemen, dat zou de partij in een grote chaos gestort hebben.

Waarom heeft Open Vld verloren?

Ik ben de voorzitter die verloren heeft. Het is niet aan mij de analyse te maken. Binnen en buiten de partij hebben we daar genoeg orakels voor. Het enige wat ik weet, is dat er niet één maar vele oorzaken zijn. Wat ik ook weet, is dat het met onszelf te maken heeft, met de tegenstanders en met de samenleving.

Dat moet u eens uitleggen.

Je bent niet alleen, je hebt ook de andere partijen. Voor de Europese verkiezingen hadden we met Guy Verhofstadt de man waar iedereen naar keek. Voor de Vlaamse verkiezingen had CD&V met Kris Peeters dé leider waar wij tegenop moesten boksen. Zijn boodschap was er een van het rustige leiderschap en achteraf bekeken verkozen de mensen dat boven ons pleidooi voor verandering. Het zijn onzekere tijden, dan kiezen mensen al sneller voor het status-quo.

In dat geval was Kris Peeters voor de verkiezingen aanvallen niet zo slim.

We hebben het inhoudelijk verschil met CD&V willen maken. We konden niet anders. Het heeft ook te maken met de aard van de partijen. CD&V en Open Vld zijn beiden centumpartijen. CD&V gaat uit van het status-quo. Maar wij kunnen dat niet, Open Vld staat symbool voor verandering. Om het met een beeld te zeggen: Kris Peeters stond boven op zijn veilige burcht. Om hem daar vanaf te krijgen, probeerden we hem inhoudelijk aan te vallen. Daarom bijvoorbeeld de jobkorting. We zijn zover gegaan, dat we het zelfs over welzijn wilden hebben. Maar Kris Peeters bewoog niet. CD&V is op geen enkele discussie willen ingaan. De mensen stemden voor CD&V, maar niemand weet hoe die partij de problemen inzake vergrijzing, staatsfinanciën en staats Hervorming wil aanpakken.

Is u nu kwaad op de kiezer?

Waarom zou ik kwaad zijn? Uiteraard vind ik dat iedereen op Open Vld zou moeten stemmen. Ik kan de kiezer ook niet altijd goed volgen. Zo werd de CD&V niet terecht gewezen voor twee jaar communautaire impasse. Maar daarom kwaad zijn, neen, helemaal niet. Wanneer ik naar de uitslagen kijk, ben ik blij met het verlies van het Vlaams Belang. De partij is tot haar ware proporties teruggebracht. En ik ben verwonderd dat Groen! niet doorstoot. Zij hebben met het milieu en de opwarming van de aarde een fundamenteel probleem aangekaart. Maatschappelijk bekeken was het misschien beter geweest mochten zij wat meer gewonnen hebben, er zou meer aandacht zijn voor de thema's. Open Vld moet hier volop haar verantwoordelijkheid nemen en er een prioriteit van maken.

Jullie waren voor samenvallende verkiezingen. Nog een geluk voor jullie dat ze niet samenvielen.

Daar ben ik niet zeker van. Dan had het misschien over heel andere zaken gegaan en hadden we misschien beter gescoord. We mogen ook niet dramatiseren. We haalden iets meer dan 15 procent voor de Vlaamse verkiezingen. Maar Europees haalden we 20 procent met Guy Verhofstadt, wat aangeeft dat we potentie hebben. Onderzoeken leren ons trouwens dat 40 procent van de mensen zich kan inbeelden om voor ons te stemmen.

Hoe moet de nieuwe Vlaamse regering er uit zien?

Die vraag moet je in eerste instantie aan Kris Peeters en in tweede instantie aan Guy Verhofstadt stellen. Het

enige wat ik vind, is dat men zijn tijd moet nemen. Het heeft geen zin snel een regering te vormen, je moet eerst weten hoeveel geld je hebt en wat je moet bijdragen aan de sanering van de overheidsfinanciën. Dat moet in overleg met de andere regeringen gebeuren. Dit land moet in zijn geheel een nieuwe start nemen. Samenvallende verkiezingen hadden dat proces vergemakkelijkt.

Moet Open Vld in de Vlaamse regering stappen?

Opnieuw, dit moet je aan Guy Verhofstadt vragen, hij is nu de voorzitter. Ik zit niet in de positie om te zeggen wat er moet gebeuren.

Wie moet Bart Somers opvolgen als voorzitter?

Ik ben de laatste die daar nu uitspraken moet over doen. De nieuwe voorzitter moet zorgen voor coherentie en zich tot alle generaties binnen Open Vld richten.

Als voorzitter nam je aan alle regeringsonderhandelingen deel. Nu moet je van langs de zijlijn toekijken.

Dat is zo. Ik zeg niet dat het mij geen pijn zal doen. Maar ik ben ook onthecht. Dat is ook nodig om nog een politieke toekomst te hebben. Ik ga nu wat meer lezen, dossiers instuderen en wat genieten. Lezen, reizen. Volgend jaar ga ik naar Spitsbergen.

Eric DONCKIER
Paul GEUDENS